

Prosjekt Utmark

Et samarbeid mellom Nordland Bondelag, Nordland Bonde- og Småbrukerlag og Allskog BA

14.12.2012

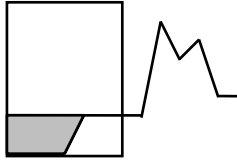
Nordland fylkeskommune
Fylkeshuset
8048 Bodø

Innspill til høring - Vesentlige vannforvaltningsspørsmål i vannregion Nordland og Jan Mayen

Nordland Utmarkslag er et samarbeids- og serviceorgan for fylkets grunneierlag. Per dags dato har vi 82 medlemslag i fylket (grunneierlag, utmarkslag og elveeierlag). Styret har representasjon fra Nordland Bondelag og Allskog, samt representanter fra medlemslagene. Sekretær for utmarkslaget er Prosjekt Utmark v/ Vidar Bentsen. Vårt formål er å fremme utmarksnæringen og den økonomiske utnyttelse av den som en del av landbrukets samlede næringsvirksomhet. Både grunneiernes og den ikke jordeiende befolknings interesser skal ivaretas.

I forbindelse med denne høringen er det kommet flere innspill fra våre medlemslag som spesielt går på bekymring knyttet opp mot de effektene rømt oppdrettslaks og smitte av lakselus har på våre ville bestander av anadrom laksefisk i Nordland. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning konkluderer i en ny rapport med at vedvarende høyt smittepress fra lakselus kan true laksebestandens eksistens. (Direktoratet for Naturforvaltning ¹). NINA konkluderer videre med at lakselusinfeksjonen på sjørret øker med økende smittepress fra oppdrett av laksefisk (Helland *et al.* 2012). Lakselus er dermed med på å redusere våre ville bestander av laksefisk. Det er spesielt smolt av laks og sjørret som er mest sårbar mot lakselus. På våren når disse størrelsesklassene forlater elvene er det spesielt viktig at infeksjonsraten av lus i fjordene smolten vandrer gjennom holdes på et lavt nivå. Fra 2010 har det vært en forverring av lusesituasjonen i fylket (Miljøstatus), og i flere vassdrag er det registrert store mengder lus sommeren 2012 (Sperrevassdrag i Nordland). Denne undersøkelsen tar sikte på å registrere luspåslag/rømt oppdrettsfisk i 10 elver i Nordland i løpet av perioden 2012 – 2014. Endelig rapport fra studiens første driftsår (2012) publiseres ikke før i april. Usikkerheten knyttet opp mot de reelle forholdene i en rekke av de anadrome vassdragene i Nordland er imidlertid stor, da det er relativt få vassdrag i Nordland som har økonomi/kapasitet til å utføre slike undersøkelser i sitt vassdrag. Offentlige midler til slike undersøkelser er også begrenset, og det er ikke rom for å utføre flerårige undersøkelser i alle vassdrag. Lakselus er blant de faktorene som har potensial til å true våre ville bestander av laks/sjørret. Undersøkelser som tar sikte på å skaffe til veie data som viser flerårig utvikling av smittepress sett i sammenheng med laks-/sjørretbestandene i vassdragene er derfor svært viktig i arbeidet med å kartlegge hvilke effekter innslaget av lakselus har på villfisken i Nordland. Tiltak som tar sikte på å redusere smittefare, da spesielt under smoltutvandringen, bør fremheves.

Andelen rømt oppdrettsfisk er i flere elver i Nordland svært høy (Notat NINA, vedlagt). I noen vassdrag er det registrert opp mot 50 prosent innslag av rømt oppdrettsfisk under gytetida (Miljøstatus). Ville bestander av laks har gjennom langvarig seleksjon tilpasset seg det aktuelle

Prosjekt Utmark

Et samarbeid mellom Nordland Bondelag, Nordland Bonde- og Småbrukerlag og Allskog BA

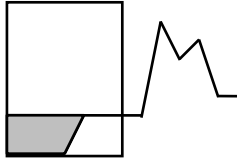
vassdraget de befinner seg i. Påvirkning fra rømt oppdrettslaks kan føre til at denne naturlige tilpasningen "viskes ut", noe som vil medføre redusert overlevelse totalt sett i bestanden. Det er dokumentert at rømt oppdrettsfisk gyter sammen med vill laks. Gjennom sportsfiske samles det årlig inn mye data i form av skjellprøver som analyseres av NINA/Veterinærinstituttet. Disse skjellprøvene gir en god indikasjon på innslaget av rømt oppdrettsfisk i de elvene som inngår i undersøkelsene. En rekke elver er imidlertid stengt for fiske, og dermed ikke inkludert i disse undersøkelsene (30 av totalt 90 ville laksebestander er fredet mot fiske i Nordland). På lik linje med lakselus er det et behov for økt kunnskap knyttet opp mot påvirkningen rømt oppdrettsfisk har på ville bestander av laks. Tiltak som eliminerer de negative effektene, eksempelvis sterilisering av oppdrettslaks, bør fremheves. Muligheter for å spore rømt oppdrettsfisk tilbake til anlegget de kommer fra må prioriteres. Dette vil medføre økt ansvarsforhold hos oppdrettsnæringa, dersom det oppdages rømlinger i et gitt vassdrag.

Det er Nordland Utmarkslags mening at kunnskapen rundt de ulike lokale bestandene av anadrom laksefisk i Nordland må forbedres i årene som kommer. Anadrome bestander er tilpasset sitt lokale miljø og disse bestandene skal også forvaltes lokalt. Dette understreker viktigheten av oppdatert kunnskap på de ulike fiskebestandene, så vel som økt kunnskap rundt trusselfaktorene som er med å påvirke disse. Skal man som rettighetshaver utøve en lokal kunnskapsbasert forvaltning, er det helt avgjørende at man setter fokus på å forbedre kunnskapen knyttet opp mot disse problemstillingene i større grad enn det som gjøres i dag. Dette trusselbildet må fremheves i "Vesentlige Vannforvaltningsspørsmål" i Nordland, i større grad enn det gjøres i høringsforslaget. Ekspertutvalget for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen konkluderte i februar 2012 at tiltakene som er satt i verk mot lakselus og rømt oppdrettsfisk er utilstrekkelige (Miljøstatus). Nordland Utmarkslag savner konkrete tiltak som kan bidra til å redusere de negative effektene lakselus og rømt oppdrettsfisk har på våre ville bestander av anadrom laksefisk. Man må også være mer konkret i de tiltak som kan være med på å skaffe til veie den kunnskapen rettighetshaverne behøver for å utøve en god og bærekraftig forvaltning.

Disse punktene bør spesielt fremheves i "Vesentlige Vannforvaltningsspørsmål":

- Bedre kunnskap om de effektene rømt oppdrettsfisk har på villfisk.
- Flerårige overvåkningsprogram som kartlegger innslag av lakselus sett i sammenheng med de ville bestandene av anadrom laksefisk.
- Tiltak for å minske påslag av lus, spesielt under smoltutvandringen på våren.
- Tiltak som reduserer antall rømt oppdrettsfisk.
- Sterilisering av oppdrettsfisk slik at de ikke kan blande seg med ville bestander.
- Sporbarhet hos rømt oppdrettsfisk.
- Klargjøring av oppdretters ansvar i forbindelse med lakselus og rømt oppdrettsfisk.

Vidar Bentsen
Sekretær Nordland Utmarkslag

Prosjekt Utmark

Et samarbeid mellom Nordland Bondelag, Nordland Bonde- og Småbrukerlag og Allskog BA

Literatur:

Direktoratet for Naturforvalning ¹: <http://www.dirnat.no/content/500045799/Lakselus-reduserer-fiskebestander>.

Helland, I.P., Finstad, F., Uglem, I., Diserud, O.H., Foldvik, A., Hanssen, F., Bjørn, P.A., Nilsen, R. & Jansen, P.A. 2012. Hva avgjør lakselusinfeksjon hos vill laksefisk. *NINA Rapport 891: 51 pp.* Norsk institutt for naturforskning (NINA), Trondheim.

Miljøstatus i Nordland: http://nordland.miljostatus.no/msf_themepage.aspx?m=1367.